

dvoru. Mi tudi razumemo, zakaj da Thun ne gre. Če bi bil poprej odstopil, bi bil to storil prostovoljno in to bi ne bila nobena sramota zanj. Če pa sedaj pojde, reklo se bode, da so ga Mladočehi k odstopu prisilili in to je pa zoprno njegovemu plemenitaškemu ponosu. Dvomimo pa tudi ne, da mnogi češki visoki plemenitaši prigovarjajo Thuna, naj se nikar ne umakne. Na jedni strani Mladočehom ne privoščijo tega uspeha, da so namestnika izpodrinili, na drugi strani bi pa radi onemogočili grofa Badenija na kak lep način. Naravnost opozicije mu nočejo napovedati, da se ne zamerijo kroni, a skušajo na po ovinkih delati težave. Tako so sklenili češki veleposestniki, da ne bodo brezpogojno podpirali vlade glede nagodbe z Ogersko. Nadejajo se, da ob to stvar se izpodtakne Badeni in potem prevzame njegovo nasledstvo grof Thun.

Sedanji češki namestnik je namreč ostal na svojem mestu v Pragi, ne toliko Badeniju na ljubo, temveč zaradi tega, ker ve, da se na višjem mestu zameri, če ne bode podpiral vlade, in ker se od namestnika ložje pride do ministerskega predsedstva, kakor če bi več ne bil v državni službi. Bije se sedaj borba mej grofom Badenijem in grofom Thunom, kdo bode družega onemogočil.

Te borbe bi pa ne bilo, da je grof Badeni manj lazil okrog Thuna in pokazal malo tiste odločnosti tudi proti češkemu veleposestvu, kakor jo kaže proti krščanskim socijalistom na Dunaju. Češki veleposestniki bi se ne bili upali ustavljati, ker bi se ne bili hoteli zameriti na višjih mestih na Dunaju. Če bi pa tudi bili se kujali, bi že ministerski predsednik drugje bil dobil pomoč proti njim. Grof Badeni je pa menda češke razmere sodil po galiških, kjer se skoro vse uklanja plemenitašem. Na Češkem pa ima narod svoje mnenje in se ne da od plemenitašev voditi.

Sedaj se govori, da grof Thun odstopi po sklepu deželnozborskega zborovanja. Če se to zgodi, je še povse negotovo, najbrž so to le Badenijeve želje. Da bi se ga vlada upala proti njegovi volji odstraniti, pa mi močno dvomimo. Vsekako se pa odnošaji mej vlado in češkimi veleposestniki shujšajo, ako odstopi Thun. Mladočehi pa tudi ne morejo vanjo dobiti tega zaupanja, kakor bi ga bili imeli, da je grof Badeni precej odstranil grofa Thuna, ko je nastopil. Vse obrača svojo pozornost na Češko, kako se stvar razvije, ker je od tega zavisen razvoj avstrijske politike sploh in najbrž tudi obstanek sedanje vlade.

Politični pregled.

Goriški deželni odbor. — V goriški deželni odbor so voljeni iz skupine kmetskih občin dr. Tuma odbornikom in dr. Gregorčič namestnikom, iz skupine mest in trgov dr. Pajer odbornikom in dr. Marani namestnikom, iz skupine veleposestnikov dr. Verzeznassi odbornikom, in dr. Lovisoni namestnikom in vsega zbora dr. Abram odbornikom in prof. Berbuč namestnikom. V deželnem odboru bodo Slovenci in Italijani v enakem številu zastopani in odločeval bode navadno glas deželnega glavarja Franca grofa Coroninija, ki je bolj Italijanom

naklonjen. Razmere v deželnem zboru za Slovence nikakor niso posebno ugodne. Veselo znamenje je pa to, da so vsi slovenski poslanci složni. Vstopila sta namreč v slovenski klub tudi dr. Abram in Muha, ki nista bila voljena kot „Slogina“ kandidata. Hude borbe utegnejo biti mej Slovenci in Italijani, zlasti v gospodarskih vprašanjih. Italijani stavijo pretirane zahteve za italijanski del dežele, za slovenski del pa ničesa dovoliti nočejo. Ob zadnjem zborovanju je to bilo prisililo Slovence, da so ostavili deželni zbor. Italijani so hoteli izkoristiti okoliščino, da so imeli jeden glas večine.

Mihael Klaić. — Te dni je umrl dalmatinski deželni glavar dr. Mihael Klaić. Pokojnik se je rodil leta 1829. v Debrovniku v Dalmaciji. Ker so se pa stariši njegovi preselili v Livorno, je študiral v Livorni na Laškem in na vsučilišču v Palovi, kjer se je učil matematike in inženerstva. Po dovršenih študijah si je pridobil na matematični fakulteti doktorstvo. Leta 1854. je napravil na Dunaju učiteljski izpit za srednje šole iz matematike in fizike in dobil službo na zaderski gimnaziji. Leta 1861. je bil voljen v deželni zbor dalmatinski, kjer je takoj pokazal svoje hrvaško rodoljubje. Leta 1863. je z dvema drugima dalmatinskima rodoljuboma osnoval „Narodni List“, v katerem je odločno zagovarjal narodne pravice. Zaradi tega so ga odstavili od službe. Pod Beleredijevim ministerstvom je zopet dobil državno službo in postal deželni šolski nadzornik. Pod meščanskim ministerstvom se je službi odpovedal. L. 1870. so dobili Hrvatje večino v deželnem zboru in Klaić je bil voljen v deželni odbor. Po vpeljavi direktnih volitev za državni zbor, je bil voljen v državni zbor, v katerem je ostal do smrti. Bil je dolgo vpliven član Hohenwartovega kluba, in je zlasti pod Taaffejevo vlado mnogo pridobil za Dalmatince. V koalicijo ni hotel stopiti, temveč je tedaj osnoval slovensko-hrvatski klub, kateremu je bil načelnik. Priznavajoč njegove zasluge, ga je vlada malo pred smrtjo imenovala za deželnega glavarja. Žal, da mu ni bilo dano, da bi bil to službo nastopil. Podpiral je vedno tudi slovenske težnje v državnem zboru in zatorej ga Slovenci vedno ohranimo v prijaznem spominu.

Sedemdesetletnica Miletićeva. — Bivši dolgoletni vodja ogerskih Srbov praznuje dne 22. prihodnjega meseca svojo sedemdesetletnico. Mej Srbi se za to delajo že priprave in nabira se, da se mu ob tej priliki pokloni narodno darilo in tako pomaga na njegova stara leta, kajti on živi sedaj v slabih gmočnih razmerah. Miletić zasluži, da se ga narod spominja, kajti on se je mnogo boril zanj. Miletić je hitro spoznal, kako nevarni so Madjari Srbom in se je v začetku dualizma z vso odločnostjo upiral naraščajočemu madjarskemu vplivu. Madjari so ga zaradi tega grozno sovražili. Da ga uničijo, so naperili neko pravdo proti njemu. Bil je obsojen zaradi nekega govora, o katerem trdi sam, da ga niti govoril ni. Iz večletne ječe je prišel fizično in duševno popolnoma potr in s tega časa je politično mrtev. Narod je pa čutil kmalu zgubo njegovo. Mandat za madatom so ogerski Srbi zgubili na Madjare in srbske renegate. Renegatstvo, ki za Miletića ni imelo mesta, se je jelo mogočno širiti in je zastripilo vse politično in kulturno življenje ogerskih Srbov.

Nemci in židje. — Protisemitizem utegne postati hud udarec za Nemce. Mnoge pozicije so Nemci vzdržavali le z židovsko podporo in z židovskim denarjem. Židje se pa sedaj poprašujejo, če je sploh umestno, da še nadalje tako odločno podpirajo Nemce. Neki židovski list je te dni prinesel članek, v katerem priporoča židom, naj nikar več preveč ne podpirajo Nemcev, kajti zato žanjejo na jedni strani nehvaležnost, na drugi sovraštvo. Nemški nacionalci razširjajo protisemitizem v hvaležnost za to, da so židje pomagali proti slovanstvu rešiti nemštvo, kjer je bilo v nevarnosti. V mnogih krajih na Moravskem le židje vzdržujejo nemško večino. Naj židje volijo češki, pa Nemci zgube večino, in konec bi bilo nemške slave na Moravskem. Nemški dom se je zidal v Brnu pred vsem z ži-

dovskimi denarji. Omenjeni list priporoča, da se naj židje takoj umaknejo s političnega življenja in Nemce pustijo, da se sami bore proti Čehom, kjer se bode le pokazal protisemitizem. Če bi se židje zares potem ravnali, bi se razmere v Avstriji precej premenile. Za sedaj pa mi mislimo, da židje še le strašijo protisemite in nemške nacijonalece.

S češkonemško spravo ne bode nič. Nemci bi radi, da se jim dovolijo narodne kurije na Češkem, zato pa niso voljni družega privoliti, kakor da pomagajo izpodriniti grofa Thuna s češkega namestništva. Čehi pa nikakor niso voljni že za to ceno v vpeljavo narodnih kurij privoliti. Grof Thun tako ne bode dolgo namestnik na Češkem, narodne kurije bi pa vedno ostale. Za stalne pridobitve se pa mora kaj stalnega dovoliti, a Nemci pa nočejo privoliti niti v narodne kurije na Moravskem in v Šleziji, pa tudi ne vpeljave češkega notranjega uradnega jezika. Radi bi torej, da bi jim Čehi zastoj kdo ve kaj vse dovolili. Dokler bode vladalo pri Nemcih tako mišljenje, tako dolgo ni o nobeni stvari govoriti, naj Nemci še tako zabavljajo proti Čehom in češkim veleposesnikom. — Nemški liberalci morajo doživeti še nekaj porazov, predno bode mogoče z njimi se o stvari pregajati. Pred državno-zborskimi volitvami se pa tudi ne upajo ničesa prijenjati, da bi potem stvari ne izkoristili nacijonaleci proti njim.

Turčija. — Žalostne razmere v Turčiji zamotavajo se še vedno. Policija ima zadnji čas opraviti s svojimi ljudmi. Kar se je slutilo, prišli so na sled, da so mnogo uradniški v zvezi s tajnim odborom, kateremu je namen nasprotovanje sultanu in vladi. Policija je že več takih elementov prijela. Nekateri so celo višji uradniki. Mej tem, ko se više ti neredi v notranji upravi Turčije same, se čuje o novih groznih pobojih z dežele. Trdi se pa, da so pobojev zopet krivi oni, ki bi imeli skrbeti za red. Angleški listi močno prijemajo turško vlado in odločno zahtevajo od Anglije, da energično prime Turčijo. — Iz diplomatičnih krogov se poroča, da se je Rusija ostalim velelastim ponudila, da napravi red v Armeniji, če jo sme zasesti in je ne več zapustiti. Da ta predlog ne bo prav vseč velelastim, je umevno, a neizvršljiv tudi ni. To je prvi korak do delitve Turčije. Rusija pravi, da hoče ta del. Anglija bi se zadovoljila z drugim in red bi se naredil, kajti le tako je mogoče red, če se Turčiji odvzame gospodarstvo.

Obrtnija.

Obrtna reforma.

I.

Trgovski minister baron Glanz je predložil pred Božičem načrt novega obrtnega zakona. Ž njim se bodo premenile nekatere določbe dosedanjega obrtnega reda. Obrtniki s sedanjim obrtnim redom niso zadovoljni. To so že nebrojnokrat povedali po svojih časopisih, po shodih, v mnogih peticijah do vlade in državnega zbora ter pri enketi, ki je bila sklicana na Dunaji.

Taaffejeva vlada je z vpeljavo obrtnega reda hotela izboljšati položaj malega obrtnika, kakor se je sploh tedaj razlegalo geslo, da se mora „pomagati malemu možu“. Konservativci hoteli so popraviti, kar so spridili liberalci, vpeljavši popolno obrtno svobodo. Obrtniki so tudi v konservativce stavili tedaj veliko zaupanje. Mislilo se je, da je napočila zlata doba za mali obrtni stan. Pričakoval je vsakdo, da rokodelstvo dobi vsaj srebrno dno, ako ne zlatega, kakor ga je nekdaj imelo.

Nade, ki so se tedaj stavile v novi obrtni red, se niso uresničile. Preočito se mu vidi, da so ga delali mcžje, ki ne poznajo teženj malega obrtnika in ne vedo, kje ga čevljev žuli. Glavna napaka tiči v tem, da gospodje ne spoznajo, da malega obrtnika uničuje le veliki obrt. Gospodje so mislili, da bode obrtnikom že pomagano, ako se z dokazom zmčnosti prepreči, da nekaj slabše izučeni revnejši ljudje ne bode moglo obrta začeti. S tem pa ni nič storjenega. Tisti, ki ni premožen, in sam rokodelstva ne zna, se ga lotil ne bode in bi tudi ne izhajal. Pri rokodelstvu brez znanja more izhajati jedino mcž, ki ima kaj pod palcem, velik kapitalist. Jedino proti temu je treba varovati tiste, ki so se obrta učili.

Baš tega pa sedanji obrtni red nima, kajti ti-stemu, ki more delati z motorji ali pa imeti 20 delavcev, ni treba dokaza zmčnosti. Ves dokaz zmčnosti je torej le ovira nepremožnim ljudem, ki hočejo začeti obrt. Treba je jim izpolniti nekatere formalnosti, imeti stroške in pota, dočim kapitalist lahko stori, kar hoče. Lahko izdeluje hlače, klobuke in čevlje in kdo ve kaj še vse in noben ga ne vpraša za dokaz zmčnosti, kajti on je tovarnar in s tem mu je dana popolna svoboda.

Mnogi obrtniki trdijo, da je sedanje stanje slabše, nego je bilo poprejšnje, ko je vsakdo lahko se bavil, s čimer je hotel. Sedanji zakon le daje priliko razporom mej malimi obrtniki. Prepirajo se o tem, kaj spada v ta ali oni obrt.

Druga pritožba obrtnikov je pa prihajala od tod, da se je dovolilo trgovcem jemati naročila za obrtne izdelke po meri. Taki izdelki so se po tem naročili pri mojstru, da jih je naredil, še večkrat je pa trgovec kar kakšnemu pomočniku dobil obrtno pravico, pa je delal zanj. Samostojnemu rokodelcu je tako vsekako odšel trgovski zaslužek. Posebno škodljivi bili so trgovci z mešanim blagom, ki so prodajajoč najrazličnejše blago uničevali kar po več obrtov. Mero jemati v sedanjem obrtnem redu ni bilo naravnost dovoljeno, a prepovedano tudi ni bilo in tega so se trgovci poslužili.

To so glavne stvari, okrog katerih so se vrstile pritožbe obrtnikov. Na nje bi se bila morala ozirati vlada, ako hoče ohraniti mali obrtni stan. V koliko ustreza novi obrtni red tem zahtevam, o tem bomo govorili v prihodnjih številkah. Danes le toliko rečemo, da obrtnike vladna predloga ni prav nič razveselila in ne bodo prav nič žalovali, ako sploh nikdar obrtni zakon ne postane. Pripravno je izpodkopati poslednje nade, katere je gojil obrtni stan.

Obrtnijske raznoterosti.

Rokovic se v Angliji slednje leto porabi 36 milijonov. Tri četrtine jih porabijo ženske. Pri rokovičarstvu ima mnogo ljudi zaslužka. V Worcestru so 8 kilometrov na dolgem same tovarne za rokovice. Jedna sama tvrdka ima 500.000 delavcev. Nekateri Angličanke so jako potratne z rokovicami. Nič redkega ni, če kaka dama na leto izda 300 gld. za rokovice. Nekateri potratijo za rokovice tudi 1000 gld. na leto. Jeden par najfinejših rokovic velja 24 gld. Nekateri dame jih